

ประเด็น เศรษฐกิจ ฉบับที่ C3	27 พ.ย. 67	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น นโยบายประชานิยม	นโยบายประชานิยม: ความหมาย, ผลกระทบ และตัวอย่างจากไทย และเวเนซุเอลา	
ประเด็นสำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายประชานิยมในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ - ตัวอย่างนโยบายประชานิยมในรัฐบาลไทย - การล่มสลายทางเศรษฐกิจของเวเนซุเอลา: ผลกระทบของนโยบายประชานิยมที่ไม่ยั่งยืน - บทเรียนจากนโยบายประชานิยม - แนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการ “สอนจับปลา” 	

นโยบายประชานิยมเป็นแนวทางการบริหารที่มุ่งเน้นไปที่การให้ผลประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชน เพื่อเพิ่มความนิยมและความพึงพอใจจากประชาชน ซึ่งบางครั้งอาจถูกนำมาใช้เป็นกลยุทธ์ในการรักษาอำนาจทางการเมือง แม้ว่านโยบายดังกล่าวจะสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้ในระยะสั้น แต่ก็อาจก่อให้เกิดผลเสียทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้

ในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ไทย ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า นโยบายประชานิยมที่มีลักษณะ “กระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ” อาจสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชน แต่กลับทำให้รัฐบาลต้องเผชิญกับภาระทางการคลังในระยะยาว นอกจากนี้ยังอาจกระตุ้นพฤติกรรมการใช้จ่ายที่ไม่ยั่งยืน เช่น การใช้จ่ายเกินตัวหรือการสร้างหนี้ที่ไม่จำเป็น ซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมในระยะยาว โดยเฉพาะเมื่อการบริหารจัดการไม่ได้มีประสิทธิภาพหรือยั่งยืน

การใช้นโยบายประชานิยมในไทยได้รับการนำมาใช้โดยรัฐบาลหลายชุดในช่วงเวลาต่าง ๆ ซึ่งแต่ละยุคมีลักษณะของการกระตุ้นเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน:

1. ยุค ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมท (2518 – 2519) : “โครงการเงินผัน” ซึ่งแจกงบประมาณไปที่สภาตำบลทั่วประเทศเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภค แม้ว่าจะไม่ใช่ประชานิยมที่การแจกเงินให้ประชาชนโดยตรง แต่ก็ถือเป็นการใช้จ่ายของรัฐเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น

2. ยุค นาย ทักษิณ ชินวัตร (2544-2549) : “โครงการธนาคารประชาชน” และ “โครงการพักชำระหนี้เกษตรกร” ก็ถือเป็นการสนับสนุนทางการเงินและสินเชื่อที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการเงินและลดภาระหนี้สินได้ และ “โครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค” เป็นนโยบายประชานิยมที่สำคัญและมีการแจกประโยชน์โดยตรงแก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและเกษตรกร

3. **คุณนาย อภิลิทธิ์ เวชชาชีวะ (2551-2554)** : “โครงการเช็คช่วยชาติ 2,000 บาท” เป็นการกระตุ้นการใช้จ่ายภายในประเทศและเป็นนโยบายประชานิยมที่มีผลกระทบอย่างมากในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ

4. **คุณนางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (2554-2557)** : “โครงการจำนำข้าว” เป็นการส่งเสริมการเกษตรโดยให้ราคาข้าวสูงกว่าตลาด ซึ่งมีทั้งผลดีและผลเสียต่อเศรษฐกิจ, “โครงการรถยนต์คันแรก” ก็เป็นตัวอย่างของนโยบายประชานิยมที่กระตุ้นการใช้จ่ายภายในประเทศ และ “การปรับเพิ่มฐานเงินเดือนข้าราชการเป็น 15,000 บาท” ถือเป็นมาตรการที่มีเป้าหมายในการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนโดยตรง

5. **คุณ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา (2557-2566)** : “โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” เป็นการแจกสวัสดิการแก่ประชาชนที่มีรายได้น้อย ถือเป็นตัวอย่างของนโยบายประชานิยมที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ด้อยโอกาส และมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น "คนละครึ่ง", "เราเที่ยวด้วยกัน" และ "ช้อปดีมีคืน" ก็เป็นนโยบายที่มีลักษณะการแจกเงินเพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายภายในประเทศ

6. **คุณนางสาว แพทองธาร ชินวัตร**: โครงการแจกเงิน 10,000 บาท เป็นนโยบายที่คล้ายกับ "เช็คช่วยชาติ" ในยุคนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และโครงการปรับค่าแรงขั้นต่ำเป็น 400 บาท ถือเป็นอีกหนึ่งนโยบายที่มุ่งเน้นการเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในระดับพื้นฐาน

แม้บางโครงการเหล่านี้จะมีเป้าหมายที่ดีในการกระตุ้นเศรษฐกิจและช่วยเหลือประชาชน แต่ก็มีข้อกังวลเกี่ยวกับผลกระทบทางการคลังในระยะยาว รวมถึงการสร้างภาระหนี้ที่อาจเป็นปัญหาในอนาคต

หนึ่งในตัวอย่างที่ชัดเจนของผลกระทบที่รุนแรงจากการใช้นโยบายประชานิยมอย่างไม่ยั่งยืนคือเหตุการณ์ในประเทศเวเนซุเอลา ประเทศที่เคยร่ำรวยจากทรัพยากรธรรมชาติและน้ำมัน แต่กลับประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจที่รุนแรงจนถึงขั้นล่มสลายภายในระยะเวลาไม่กี่ทศวรรษ

ในช่วงปี 1990 ประเทศเวเนซุเอลาเริ่มใช้นโยบายประชานิยมภายใต้การนำของ นายฮูโก ชาเวซ ที่มุ่งเน้นไปที่การแจกเงินให้ประชาชน การควบคุมราคาสินค้าและการสนับสนุนกิจการของรัฐ แม้จะได้รับการสนับสนุนจากราคาน้ำมันที่สูงในช่วงแรก แต่ในที่สุดนโยบายเหล่านี้ทำให้เกิดการขาดแคลนสินค้า การขาดแคลนสกุลเงินต่างประเทศ และเงินเฟ้อที่ทวีความรุนแรงขึ้นจนทำให้ระบบเศรษฐกิจพังทลาย เมื่อ นายชาเวซ เสียชีวิตในปี 2013 และนายนิโกลัส มาดูโร ขึ้นมารับตำแหน่งต่อ ราคาน้ำมันตกและขาดแคลนรายได้จากการขายน้ำมัน ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของประเทศเข้าสู่ภาวะวิกฤตอย่างหนัก การพิมพ์เงินเพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนเงินตราก็ยังทำให้เงินเฟ้อสูงขึ้น จนในปี 2024 อัตราเงินเฟ้อของเวเนซุเอลาพุ่งสูงถึง 300,000% ส่งผลให้ค่าเงินโบลิเวียของประเทศไร้ค่าและทำให้ประชาชนต้องพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐในการซื้อของ

การล่มสลายทางเศรษฐกิจของประเทศเวเนซุเอลาเป็นบทเรียนที่สำคัญเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพียงอย่างเดียวในการพึ่งพารายได้ และการใช้นโยบายประชานิยมที่ขาดการวางแผนอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะเมื่อไม่สามารถรักษาสมดุลทางการเงินได้

นโยบายประชานิยมที่เน้นการแจกจ่ายผลประโยชน์หรือเงินช่วยเหลือโดยตรงแก่ประชาชน อาจจะทำให้รัฐบาลได้รับความนิยมและช่วยให้เศรษฐกิจเติบโตในระยะสั้น แต่หากขาดการบริหารจัดการที่ดีและยั่งยืน อาจนำไปสู่ผลเสียทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยเฉพาะการสร้างหนี้และภาระทางการคลังที่หนักหน่วง ซึ่งอาจทำให้เศรษฐกิจของประเทศตกอยู่ในภาวะวิกฤต และนำไปสู่การล่มสลายทางเศรษฐกิจได้ในที่สุด

นโยบายประชานิยมจึงต้องการการวางแผนที่รอบคอบและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบทางเศรษฐกิจที่ไม่พึงประสงค์ในอนาคต การทำให้ประชาชนพอใจเป็นสิ่งสำคัญ แต่ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและผลระยะยาวมากกว่าผลทางการเมือง และควรมีการสอนให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

การ "สอนจับปลา" จึงเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจที่ให้ความสำคัญกับการสร้างทักษะและการพึ่งพาตนเองมากกว่าการช่วยเหลือโดยตรง หากผนวกกับนโยบายประชานิยมที่ดี (เช่น การให้ทุนการศึกษา หรือการฝึกอบรมทักษะอาชีพ) ก็สามารถช่วยให้ประชาชนเติบโตและสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจในระยะยาวได้โดยไม่ต้องพึ่งพาการแจกเงินจากรัฐบาล และยังช่วยให้ประชาชนมีทักษะในการสร้างรายได้ในอนาคต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน ทำให้ประเทศมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและไม่ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากเช่นที่เกิดขึ้นในประเทศเวเนซุเอลา

พ.อ.หญิง นवलสมร จรวงษ์

อจ.ทก.วทบ.